

Szerkesztőség: Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak: Helyben házhoz hordva: Egész évre . . . 12 frt Fél évre . . . 6 „ Negyed évre . . . 3 „ Egy hónapra . . . 1 „

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Morál a kereskedelemben.

II. Arad, november 19. Tegnap cikkeinkben érintettük a konstataituk az immoralitást hazakereskedelmünkben.

delemnek előre nem láthatott válságai folytán, azt mindenki tudja, de hogy rendes körülmények között egyszerű adásvevésre alapított üzletek rendszeres egymásutánban halomra buknak.

kereskedőink osztálya vagyoniilag meg nem szilárdulhat. Azernyedetlen munkásság, a találatok élelmiség, mely teremt, mely egy forintból kettőt csinál.

hez hasonló — jegyzé meg a „Nemzet”, — nem ismétlődik. Csak kivételes időkben, nagy korszakokban történik az, ami történt a magyar parlamentben.

jobbfelel.) így azonban a rendelet törvényben gyökerezvén, természetesen a törvény ellen intézik a kérvényeket. (Hosszas élénk helyeslés és tetszés.) A másik pedig, t. ház az, hogy mindenkinek ez országban joga van kérvénnyel fordulni a törvényhozáshoz.

Nem kívánatuk valami nagy divinatorius tehetség hozzá, hogy bárki is eltalálja, mily természeti nyavalyja ez a második a mi kereskedelmünknek? Mi lehetne más, mint a bukások oly országszerte mutatkozó sürűsége és szaporasága, hogy kereskedőink — hacsak különös ösztökötéseik nincsenek — csak igen drágán vásárolhatnak hitelre.

A tervszerűleg előkészített ugynevezett hamis bukásról itt bővebben nem szándékozunk szólni; az ellen a büntető törvénykönyv rendelkezik megtorló paragrafusokkal.

Ováczió a minisztereknek. Az elkeresztelési ügyben a kormányelnök és közoktatási miniszter által tartott beszédek élénk eszmecsere tárgyát képezték kedden este a szabadelvű párt körében.

Nagy korszakokban, midőn kivételesen nagyszabású férfiak szava által szóval meg a kor szelleme. A haladás és nem a hanyatló koré. A haladás és nem a visszacsúszás. A népek öntudatáé és nem ernyedésé.

Már most, t. ház, egy kis kitérés után áttértek magára a február 26-iki rendeletre. (Halljuk! Halljuk!) A február 26-iki rendelet szintén éppen azok folytán, mik itt már felhoztattak, logikai és természetes folyománya az 1868. évi LIII. toz. 12. §-ának.

De másképen is károsodik a fogyasztás. A vétkes bukások előre tervezett útja az ugynevezett portéká vesztetése, mely abban áll, hogy az illető kalmár hitelbe vett portékáit beszerzési áron nyakrafőre elárúsítja, s a befolyt összeget eldugván üres rakatárával csodított mond.

A fényűzés, az erőn felül való költsékezés — megengedjük — társadalmi baj, mely jóformán minden osztályal közös, de egyikben sem jár másoknak oly nagymérvű megkárosításával, mint a kereskedők osztályában, sőt onnan sugárzik ki rossz példaként a többire.

Csáky gróf beszéde.

(Az elkeresztelési ügyben.)

Lapunk tegnapi táviratai, kivonatossan közölték a Csáky gróf és Szapáry gróf beszédeit, melyekben az elkeresztelés ügyéről nyilatkoztak.

A Csáky gróf beszéde így hangzik:

Csáky Albin gróf: T. képviselőház! (Élénk mozgás a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) Azok után, amiket a kormányelnök ur imént elmondott, én Irányi Dániel ur felszólalásának csak egy részével fogok foglalkozni.

Igy hát teljesen indokolt, ha kereskedelmünk ezen második kinövésével is foglalkozunk, mely nagyon is közelről érinti a kereskedelmén kívül álló szélesebb köröket is.

Takarékosság! ez a második erkölcsi tulajdonság, mely nélkül kereskedelmünk biztos alapra nem helyezkedhetik, ez az üzleti morálnak azon második sarkköve, mely nélkül

AZ „ARADI KÖZLÖNY” TÁRCSÁJA.

November 19. Kis leányomnak. Ha nem leszek már Itt e világon, Gondolj-e én rám Edes kis lányom? . . .

Egy tárcza apróság.

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tárcsája. — Hajdenában, vagyis egy népdalos mondással élve, nem is olyan régen első rangú bohém világ volt a „Jó pásztor”-ban.

és szentgyógy idegeit és a prizniczkötés békén maradt azon napra.

Színészek társaságban rendezes azzal szokták kezdeni, hogy nem beszélnek a színházról, és rendezes azzal végzik, hogy olyan hatalmas vitá a keverednek egy pár perc múlva, hogy még ha rendezés is valaki a dolgot, akkor se tűne ki különben.

de ő hat emberrel oly pompásan adja elő, hogy eszeágába se jut senkinek jobbat kívánni.

Másnap egy lélek se jött a „színházba.” A cédulák újra kihordódtak, és meg volt jegyezve, hogy bár a darab harmincz személyt kíván, de Balogh ur hat emberrel ugy előadja, hogy . . .

— Hát mit csinál csak avval az állattal?

— Ütöm, kérem alásan. — Miért? — Hát összekaptunk instálom. — Van magának esze, bolond! — Nem én kezdtem, tekintetes ur! . . .

tette be a törvénybe, hogy „közbiztosági rendőri ügykörre“ hanem azt mondta, hogy „rendőri ügykörre“, tehát az általános rendőri ügykör értette. (Általános helyeslés.) De van még egy másik bizonyíték a törvényben. (Halljuk! Halljuk!) Ha az 1879. XL. t. c. z. tisztán politikai intézkedést értett volna, nem a kormányt hatalmazta volna fel kihágás statálására, hanem a belügyminisztert. (Ugy van! Ugy van!) 1879 óta igen sok esetben statáltak a különféle miniszterek által ily kihágások és ha törvénylen az az évi február 26-án kiadott rendelet, akkor törvénytelen mindez, ami ez alapon a multban történt. Egy kiválóan frappans példára szorítkozik. Az izraeliták anyakönyvvezetése ügyében 1876-ban kibocsátott egy szabályrendelet, melyben szintén több ily kihágás van statálva és amely azóta teljes érvényben fennáll és senki által törvénytelenné nem állított. (Általános helyeslés.)

Van továbbá még egy kritérium a rendőri kihágásnak és az, hogy preventív irányú kell hogy legyen. Nézzük ezen szempontból az általam tett rendelkezést. Az anyakönyveknek a törvény értelmében való vezetése által nem előzetnek-e meg azon jogszérelmek, melyek az anyakönyvek rendetlen vezetéséből származnak? (Élénk helyeslés.) Azt hiszem, igen. Az a kérdés továbbá, hogy az általam kibocsátott rendelet nem utközik-e más törvényes intézkedésbe, mert az is benne van az 1879. XL. t. c. z.-ben, hogy az illető miniszteri rendeletnek nem szabad a törvény intézkedéseivel összefüggnie. Nézzük a törvényeket (Halljuk!) Az első az 1879. XL. t. c. z. 53. §-a. E szakasz következőleg szól (olvassuk):

„Aki életkorának 18-ik évét még be nem töltött kiskorú egyént az 1868. LIII. t. c. z. rendelkezése ellenére más vallásfelekezethez felvesz, két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

Ezen szakasz tehát a vallásba való felvételről szól. Van-e rendeletben valahol való felvételről szó? En az anyakönyvek vezetését rendezem, semmi egyebet és ha bizonyos tekintetben korrelatív a két fogalom, még akkor sem utközik rendelkezésem a törvény idézett szakaszába, mert ez a már elkövetett cselekményt, a felvételt bünteti, míg én — a mint az előbb volt szerencsém kifejtetni — azt megelőzőm. Egyébiránt pur superabundancia rendeletben még az is foglaltatik, hogy az általam előrendelt eljárás csak akkor alkalmazandó, a mikor súlyosabb beszámítás alá eső más cselekmény nem fordul elő, a mely azután természetesen a büntetőtörvénykönyv illető szakasza alá esik. Hivatkoztam hallottam továbbá, még pedig kapcsolatosan az 1878. V. t. c. z. 379. §-ára és az 1827. 23. t. c. z.-re. Nézzük csak meg, hogy mit tartalmaznak a törvénycikkiek. Az 1878. V. t. c. z. 379. §-a így szól (olvassuk):

„Az anyakönyvek és azokból kiadott hiteles kivonatok és bizonyítványok közörlat képeznek és az ezek vezetésére, valamint azokból hiteles kivonatok és bizonyítványok, vagy okiratok kiadására jogosított személyek, ezen cselekményekre vonatkozólag közhivatalnoknak tekintendők.“

Tovább az 1827. XXIII. t. c. z., mint mindenki tudja, a régi törvényeket jobban ismerjük, mint az újakat. (Derültség.) — Először azt rendel, hogy egy másodpéldány készítmény, hogy az a törvényhatóságnak beszolgáltatandó, továbbá, hogy ezen másodpéldányból kivonatok nem adhatók s hogy az csak megörökített azon este, ha az első példány elvesz és hogy végre a kivonatok ezentúl is az illető lelkészek fogják adni. A mi ezen paragrafusokat illeti, azért idéztem, hogy kimutassák, miszerint azokban meg van mondva, ki az illetékes vagy

jogosított személy a kivonatok kiadására. No már, t. ház, ez nevezetes momentum. Hiszen éppen abban áll a kontroverzia, hogy a vegyes házasságokból született gyermekekre vonatkozólag melyik lelkész az illetékes és melyik jogosított az anyakönyv szerkesztésére és a kivonatok kizárására? Mintán pedig ko trövezia merült fel e kérdésben, az anyakönyvi rend érdekében a minisztermásképpen nem határozhatott, minthogy tekintettel az 1868. LIII. t. c. z. 12. §-ára, azt mondja, hogy csak az jogosított és csak az illetékes e tekintetben, akinek a vallásához az illető törvény értelmében tartozik. (Élénk helyeslés.) Mindezek alapján, t. ház, mintán ugy gondolom, kimutattam, hogy annak kibocsátására nagy szükség volt és mintán kifejtettem azt, hogy törvényen alapszik és törvényes eredetű, azt gondolom, igen természetes, ha kijelentem, hogy a rendeletet, lényegében fentartom. (Élénk helyeslés jobbfelől) s végrehajtani kívánom mindaddig, míg nem áll be szűkösge annak, hogy e tárgyban törvényjavaslattal tárgyaljak, t. ház ház él! (Általános helyeslés.) És ezzel a dolog érdemére úrvé végeztem volna.

De van ez ügynek még egy másik oldala is. (Halljuk! Halljuk!) — ha szabad magamat úgy kifejtsem — majd-nem személyi oldala, melyet érintetlenül nem hagyhatok. A rendelet kibocsátását megelőző eljárásom (Halljuk! Halljuk!) oly sok mindenféle rosszakaratú kritikának, ráfogásnak stb. volt kitéve, hogy önmagamnak, de állásommal fogva tartozom a t. háznak is azzal, hogy ezen eljárásomat megvilágítsam. (Helyeslés jobbfelől) T. ház! Nem tagadom, mikor a rendelet kibocsátásának eszméjével foglalkoztam, nemcsak azon oldalról mérlegeltem a kérdést, hogy quid juris, hanem azon oldalról is, hogy quid consilii. A történelemből tudtam, hogy e kérdések rendszerint nagy fontosságnak tekintetnek, sok más mindentelével összefüggésbe hoztak; kényes természetűek és ezért előre is biztosítani akartam magamat az iránt, hogy rendelkezéseim nem fog-e vagy akadályokba ütközni s nem fog-e esetleg majd kellematlenségeket szülni? (Halljuk! Halljuk!) És ez eljárásomban, t. ház, mit konstatahatam? Konstataáltam legelőször azt, hogy 1868-ban, mikor a szabad forgó törvény hozott, az ugyszólván lényegtelen ellenjavaslatok mellett ment keresztül a fogadtatott el a törvényhozás által. 1868 óta 22 évig áll fenn e törvény s azóta most van először alkalom arra, hogy a törvényvel szemben, mondjuk ki a dolgot, egy hiteltel állítanak fel és azt mondják, hogy nem lehet a törvényt keresztül vinni, mert hiteltel ütközki. Konstatahatam, hogy 1868 óta minden egyes konkrét esetben, mely elintézés végett egészen fel a miniszterig ért, minden miniszter, ki e szöveget betöltötte, konzakvenesen — mert másképpen nem is tehetett — az 1868. LIII. t. c. z. 12. §-ában határozott. Konstataáltam és ez talán a legnevezetesebb, hogy 1868 óta azon eljárási módozat, melyet én a rendeletben általánosítani kívánok, igen sok helyütt, majd-nem egészen egyházmegyékre kiterjedőleg tényleg fennáll, tényleg gyakorlati dolog, hogy ezen eljárásban nem találtatott hiteltelbe ütköző dolog. (Ugy van! Ugy van!) És konstataáltam, hogy midőn a legtöbb itélőszék egyes elkarzesztelés esetekben végérvényesen itélet hozott és az illetőket felmentette, az indokolásban mindig azt mondván ki, hogy a keresztelés által a vádolt lelkész még nem vette fel az illetőt a katolikus egyház-

ba, hanem az általános keresztényiségbe; a bíróság ez indoklása ellen sehoh semmi oldalról ellenmondás nem hallatszott. (Ugy van!) Fel kellett tételezni, hogy ennek alapján minden akadály nélkül lehet a kivonatot ki egy lelkész által a másikhoz átírni. E végre iparkodtam az illetékes közégekkel, nemcsak katolikusokkal, hanem természetesen más keresztény felekezettel is a kérdést előre is tisztába hozni. Nem tagadom, nem találkoztam köztük egy sem, ki engem buzdított volna (Élénk derültség), de erre nem is volt szükség. Ugyis tudtam, mit szándékozom elérni (Élénk derültség), hogy volt köztük egyik és másik, kinek skrupulusa, kifogása volt, de határozatosan ellenelni csak egyetlen egy ellenzete és dogmabeli akadályt egyetlen egy sem, még az sem hozott fel, aki ellenzete, (Mozgás) sem szóval, sem írásban. És különösen mondom, sem írásban, tekintettel azon szerintem nagyon jellemző indiszkrétúrára, mely bizonyos levelekkel történt, melyek a hírlapokban megjelentek; mert még azon levelekben is, hol említés történt hiteltelről, nem az anyakönyvvezetés körüli eljárásással szemben állították az oda, hanem a vegyes házasságok kötésével általában, ami egészen más. (Igaz! Ugyvan! jobbfelől.)

De, t. ház, mindezekben kívül még egy sokkal jelentékenyebb tanura is hivatkozhatom. (Halljuk! Halljuk!) oly tanura, kinek súlyát, azt gondolom, senki sem fogja kétségbe vonni ez ügyben. A z egész püspöki kar, mintán a rendelet ki volt bocsátva, konferenciába ülve össze, a rendeletet ideiglenesen elfogadhatónak, elfogadandónak, és végrehajtandónak találta. (Mozgás) mert tényleg végrehajtási utasításokkal is adta az alapságnak. (Halljuk!) Már most t. ház, ha a priori hiteltel akadály létezhetett volna, képzeltető, hogy ez megtörténik? En azt hiszem, hogy nem. Igaz, t. ház, hogy ugyan-ezen püspöki értekezlet bizonyos kérdések felvilágosítása végett Rómához fordult, mely eljárás sok oldalról helytelenített is, egyenesen bevallom, hogy az eljárásban semmiféle helytelenítést nem látok. A katolikus egyházszervezet szerint igen természetes, indokolt, sőt szükséges, hogy egyes kérdések eldöntését Rómában keressék.

Pólonyi Góza: Dogmatikus kérdésekben.

Csáky Albin gróf kultuszminiszter: Ugy dogmatikus, mint valláskerkölcsi szempontból. Már most az a körülmény, t. ház, hogy a kérdés Rómához intéztett, bizonyítja, hogy a priori hiteltel akadály sem exisztált, mert ha lett volna is akadály, nem kellett volna ily kérdést intézni. Egyébiránt meg kell jegyeznom e mellett mindjárt azt is, hogy akármely határozatit e tekintetben az egyházatíren, az miben sem alterálhatja sem az állam törvényének tekintélyét, sem a felelős miniszter rendeletének érvényét. (Általános zajos helyeslés.) Széles ez országban mindenkinek költlessége az ország törvényeinek és a felelős miniszter rendeletereinek magától átvétni és ezzel szemben csak egy jog van; a törvény ellen kárkonynyel, a rendelet ellen panaszzsal fordulni a törvényhozás-hoz. A törvényhozás van aztán hivatva végleges határozati s határozata ellen semmiféle fellebbezésnek helye nincs; mert ő az egyedüli fórum, mely ily ügyekben határoz. (Általános zajos helyeslés.) Ezzel szemben, t. ház, a kulturharcz rémes képét festik elénk.

Thaly Kálmán: Nem kell félni. Csáky Albin gróf kultuszminiszter: Nézzünk ennek szemébe. Szerintem a kulturharcz semmi egyéb, mint az állami hatalom összeütökése az illetékes egyházi hatalommal egyházi téren. És ha a definíció helyes — s én azt gondolom, hogy az — akkor a jelenben nincs összeütökés azért, mert az illetékes tényezők — mint az előbb volt szerencsém kifejtetni — t. i. a püspöki kar, mind ez ideig a rendelettel ellentétben nincs. Ami pedig a jövőt illeti, ráutalok, hogy a rendelet nem egyházi téren, mo zok, hanem az anyakönyvek vezetésével foglalkozik s tabár ezeknek vezetése ez idő szerint a lelkészekre van bízva, az a maga valóságában mégis minenter állami funkciózt képez s akármikor állami, vagy polgári közögek kezébe tehető le. (Helyeslés.) De hát mi az a mozgalom, melynek tanúi vagyunk, a miről szó van. (Halljuk! Halljuk!) Egy igen nagyon sajuos jelenlég, a katolikus egyházban a belforrádomnak egy bizonyos néme. (Élénk helyeslés jobbfelől) Nem belforrádom-e az, t. ház, a mikor az alapság tulajni azon határou, melyet a főpapság kijelölt; nem belforrádom-e az, mikor az alapság egyházpolitikát csinál és zászlót tűz ki. (Egy hang hátfelől: Joga van hozzá!) Mint hazafi és mint katolikus egyaránt mélyen fájlalom ezen állapotot, de a felelőség ezért nem engem terhel; mert nem én szítottam és nem én idéztem elő. Ezzel azt gondolom, t. ház, a magam részéről felvilágosítottam a kérdést és teljesen nyugodt lelkiismerettel vetem alá magamat a t. ház elhatározásának. (Élénk helyeslés és zajos, megszegülő élénzés és taps a jobb- és szösbőloldalól.) A ház igen számos tagja körülveszi s üdvözli a minisztert.)

Tanügy.

— A hazai tanítások lelkesültsége. —

Arad, november 19.

A negyedik egyetemes tanitógyűlésnek szent István-napiján tartott tanácskozás hazai közzétartásigunk előbbvitelét célzó tárgyalást egy alak, mint tartalmit tekintetben a tanitói névhez méltó színvonalon mozgok, az ismer-cserék és szakelődások oly emelkedett-ségről tanusodok, hogy egy magasabb köröknek miként a társadalom intelligenciájának, valamint a sajtónak is tetésével találkoztak.

Hazai tanításunk ezen értelessége és méltóságát magyartartása által bejagazolta a nemzet előtt, hogy méltóan tölti be és tartja elfoglalva azon pozíciót, melyre hivatása szólította s így méltán megérdemli ezen kar a nemzet bizalmát, rokonszenvét, melyek feljogosítják arra, hogy jobban megérdemelt folkarolásban, kielégítőbb anyagi és erkölcsi elismerésben részesüljön.

A tanitók egyetemet, kifejtett munkásságukban elejétől végig, azon bizalom és jogosult remény lelkesítette, hogy Csáky Albin gróf miniszterben feltalálá azon hivatott embert, ki a magyar nemzeti népevelétségét hivatva van felemelni azon magaslata, mely a tanitói kar óhaját s mindennapi imáját képezi. A közzétartásiggy miniszternek nem annyira gyengéd és rokonszenvet keltő szavaiban, mint inkább azok tartalmas meggyőző erejében s az egyes személyiségekben találják hazánk néptanitói azon garanciákat, melyek keblökben a lelkesítés tüzét, a törekvénység és munkakedv fokozását fejlesztik.

S hogy a lelkesültség hevíti keblök, hogy erős akarat, hatványozott mun-

kakedv mérlegbe vetésével igyekeznek tanácskozmányaik eredményének érvényt szerezni: igazolva látjuk azon ténnyen, miszerint az egyetemes tanitógyűlés által megválasztott „Országos tanitói bizottság“ szervezködő gyűlést meg tartván, hivatalosan megalakult.

A lelkesültség eklátás jelei azonban nem a gyors szervezkedésben nyilvánulnak, hanem azon meleg érdeklődésre, ügybuzgóságra való ténnyen, hogy az alakuló ülésen 63 tag jelent meg. Ez adja meg a súlyát és értéket a tanitói lelkesültségnek, mely oly intenzív fényt vet magyfontosságú missziójuk felfogására megértésére.

Az „Országos tanitói bizottság“ kezébe tette le a hazai tanitói kar egyetemes gyűlést hozott határozatainak végrehajtását. Ezen bizottság lesz hivatva alapos és indokolt felterjesztés útján meggyőzni a kultusz miniszter urat a tanitók üdvös kezdeményezésének kifejezett óhaját észlezeréségéről. S valóban reménytelő eltelve foghatnak a megbiztatás teljesítéséhez, mert arra a miniszter jóakarata feljogosítja.

Nem első eset az, mióta Csáky Albin gróf ül a miniszteri székekben, hogy a tanitóságot megnyugtató igyezkett neszes; jóakaratról; nem egyszer adta már főnyves tanujelét annak, hogy a hazai népevelétség s a tanitók méltányolt érdekeit szíven viseli: de fontosabb, lelkesítőbb és megnyugtatóbb szavakat még nem hallott a magyar tanitóság legfőbb vezetőinek ajkáról, mint a minőt a legközelebb mála tisztelt „Országos bizottság“ hoz intézett: „Munkálkodásomat — így végzi szavait — továbbra is azon szellemben fogom folytatni, mióta a hogy a szömben eddig meggyőző győződve, hogy — ha Önök támogatása tisztelt uraim velem lesz — ugy fáradságomat siker koronázza.“ Ehez ugyan nem kell kommentár.

A tisztelgő bizottság folytatá tisztelgő Berzeviczy Albert államtitkárral. Szathmáry György miniszteri tanácsos és Lévay Ferenc osztálytanácsos urakkal, kik a legszívesebben és legerősebben nyájassággal fogadták a nemzet szerény munkáját. Feljegyésre méltók azonban az államtitkár urak igazi lelkesedést és bizalmat keltő szavai is. „továbbra — így szólt a többek között — hivatottak arra, hogy nekünk nagy munkánkban tanácsot adjanak.“

Az államtitkár ur szavaival melege ki fog hatni az összes hazai tanitókra, kikben nem elbizakodottságot, nem öntelt kérdéseket, hanem őszinte s igaz munkakedvet, fokozott tevékenységet ébresztend; melynek áldásos eredménye elmaradhatlan lesz. Igaz, hogy ezek csak szavak s még nem tények: de az egyének magas állása, megbízható, puritán jellege kezességül szolgálhatnak arra nézve; miszerint alkalom aitan az ige tesetet is nyereid.

A legfelsőbb helyen tehát a tanitóságot nemes törekvés, az így iránti szeretet-tüket igen jó akarattal fogadják; törekvésüket nemcsak jó szemmel nézik, hanem előmozdítani is igyekeznek. S ez az, amit a tanitók rég nélkülöznek, ami bennök állandó lelkesültséget teremt. A helyzet jelen szignaturája a koszoszra költő a jóslatszerű mondatát juttatja eszünkbe, hogy: Jönni kell, még jönni fog egy jobb kor, mely után buzgó imálgás epezed a tanitók ezremeik ajkán.

Fenn tehát hivatottaknak találják a tanitók at, hogy tanácsos adjanak a népoktatásiggy elsőrendű vezetőinek. De hány átlendettebb fórum van olyan, mely nem hogy tanácsot, de még szerény véleményét sem akar elfogadni a tanitótól,

Brooke Finchley leánya.

(Regény.)

Az „Aradi Közlöny“ számára anyagból fordított: Vászárhelyi Janka.

[15] Szívesen megtenném, kisasszony, — szolt emez — de én igazán nem tudom mr. Brooke hollétét. Már nagyon régen nem is volt itten; de azért igaz lehet, én is úgy hiszem, mert Polly a kis leányom tegnap egyszerre lélekszakadva berohan, hogy mr. Brookeot látta az erdőben. A kis leány többször hallotta amint mesélték, hogy milyen messze ment mr. Brooke, s azért volt úgy elcsodálkozva, hogy itt látta.

Igen, igen, itt kell lennie, kiáltá Judith a meggyőződés hangján; — az ön kis leánya már a harmadik, aki mr. Finchleyt látta és felismerte. Kérem, kísértse meg őt az erdőben keresni, és mondja meg neki, hogy anyja szívzszakadva várja kedvencz fiát és hogy atyja a gróf is tárt karokkal fogja őt fogadni. — Azonnal keresessétek indulok, — kiáltá az erdész, kisláját és puskáját előlántva.

Kisasszony, megengedi, hogy én is beleszólhassak? En nem hiszem, hogy mr. Brooke itt az erdészek körül jár-káljon anélkül, hogy be ne szöjjon. Polly bizonyosan látott valakit, aki nagyon hasonlított mr. Brooker, de azért mégsem ő volt. Különben is mr. Brooke mindig megállt és beszélgetett a kis leányommal, — szolt az erdész.

De mikor pár percz előtt saját magam is láttam őt, — mondá Judith, állhatatosan megmaradván állításom mellett. — Hát kérem kisasszony, a vizsgálat majd kideríti, különben majd leszek bátor kutatósom eredményét nagyságos kisasszonyommal tudatni.

Judith félt, hogy majd sokat talál mondani, így tehát megfordult s hazafelé indult roppant elégedetlenül a sikertelen

kíséret miatt. Ő egy pillanatig sem kértelkedett abban, hogy Brooke a közelében van, és nagyon szerencsétlennek érezte magát, hogy nem találkozhatott vele, és nem mondhatta el neki az őt ért szerencsét.

A kastélyban már mind a reggelinél ültek. Judith félt, hogy majd észre veszik dült arcát és szötlanságát, de szerencsére egy rendkívül élénk fiatal özvegy, lady Helén Bygrove, vidám csévegésével annyira elfoglalta a jelenlévőket, hogy nem figyelhettek Judithra.

Lady Helén éppen azon volt, hogy újból megházasodjék, és bár az esküvő napjától még néhány hónap választotta el, már is reugeteg ajándékokat kapott rokonai és ismerőseitől. Judithtal itt a Linmore kastélyban találkozáván, nagyon megszerették egymást, és lady Helén rögtön meg is hívta Judithot néhány hétre kastélyába, Towerbe, ha majd nászutazásáról visszatérend. Judithnak szörnyen hízelt lady Helén barátsága, s örömmel fogadta el a meghívást.

Reggeli után lady Helén karonfogta Judithot, hogy ennek néhány remek ékszeret mutasson, melyet völegényétől s ennek születőitől kapott.

— Ön egészen irigygy tesz engem lady Helén, — kiáltott fel Judith az olragadtatás hangján, vágyó tekintetekkel nézve az előtte felhalmozott drágaságokat.

Lady Helén vidáman fölkeczagott. — Tudja-e miss Judith, hogy önmek igazán nincs oka bárkit is megirigyelni. Ön még igen fiatal, nagyon gazdag, nagyon csinos és roppantul bájos; rövid idő alatt az egész világ lábait előtt fog fektetni s merek fogadni, hogy mire én nászutazásomról visszatérek, már ön fogja nekem ajándékokat így mutogatni.

— Nem hiszem, — felelt Judith mélyen elpirulva.

— Ah, mindjárt zyanítottam, hogy már van valaki a szívünkbe zárva, —

kiáltott a szép özvegy, Judith zavarodottságát a saját módjára fejtővén meg.

— Lehet, hogy az idő még csodát is művel, — szolt Judith könnyedén, — de most tökéletesen elég gyönyört szerez nekem a vagyonom élvezése is. Tegye el ékszerait lady Helén, s jöjjon inkább egyet lovagolni.

A nap nyugodtan telt el Judithra nézve, habár gondolatai utalnan a reggeli eseményeknél időztek. — Mikor fogja Brookeot viszontlátni, mikor mondhatja meg neki, hogy többé nincs szüksége őt elhagyni? Egész nap ez foglalkoztatta, és midőn alkonyodni kezdett, észrevétlenül kisuillant a kastélyból és lement a brookhami völgybe. Ebédig, mely csak este nyolc órakor volt, éppen megjárhatta az utat nagynénje házig és vissza.

De nem miss Crayt ment Judith meglátogatni; még az a gondolata nem jött, hogy rokonával kibéküljön; de azt hívé, hogy azon esetben, ha Brooke itt van, ez nem mulasztja el esténként a ház körül járkálni, a Judithtal való találkozás reményében. Egyszer az is megtörtént, hogy Brooke eltévedt vándornak adván ki magát, a hátsó ajtónál beszölt Sarahhoz, s így alkalma nyílt Judithtal néhány szót váltani. Ki tudja, nem-e kísértette ezt meg Brooke azóta ismét. Ezért ment Judith néjje házához, és ott szintén csak a hátsó ajtóhoz, hogy ottan az új cseléd-től ki tudja, ha vajon nem kérdezősködött-e senki miss Oakley után. Azonkívül egy levélkét is akart hagyni Brooke számára a cselédnél, azon esetben, ha ez talán mégis el talná jönni.

Könnyű, halk léptekkel szölte át a kertet. Mily jól felismert itt minden bokrot az alkony dacára is, és mint köszönte a Mindenhatónak, hogy már nem kell többé itt laknia neki.

Ott volt a zöld rücsös kapu, a most már kopár lombtalan kert; s a kifeszített kötélen néhány ruha fehérelt. Judithnak eszébe jutott, hogy ezeltől az ő tisztá volt a mosása, vasalása és foldozása ezek-

nek a ruhánuimúknak. Végre megpillantotta a konyhajtót is, melyből kivilágított a takaréktűzhely tüze. A konyha háttérében egy nyitott ajtó az miss Cray veszekedő hangja hallatszott, amint az új leányt valami csekélyiségről kizsáldta. Pár percz múlva a családleány erősen becsapva maga mögött az ajtót, dühös arccal rontott a konyhába. Judith azonnal oldala mellett történet, és gyorsan felülbe ugta:

— Beszélni szeretnék önnel, — mondá sietve, — nem tudja, nem volt itt egy ur, miss Oakley után tulakozódni? — Nem tudom, kisasszony, — válaszolt a meglepett cseléd, — ne kérdezem meg talán miss Crayt?

— A világról se, — tiltakozott Judith, — az az ur ugy se miss Cray, hanem csak a cselédől kérdezősködött volna utána. Biztosan tudja, hogy senki sem volt itt?

— Egészen biztosan, kisasszony. Különben én még csak néhány nap óta vagyok itten s azóta még az orronat se dugtam ki az ajtón.

— Itt van, fogja ezt a csekélyiséget a sziveségeért, — folytató Judith, — és ha valaha valaki kérdezősködne miss Oakley után, adja át neki ezt a levelet. De aztán vigyázzon, hogy miss Cray semmit se tudjon meg a dologból, s akkor, ha jól eljáru ügyemben, majd egy szép ajándékot is kap tőlem.

Öt arany és éppen csak hogy egy levelet átadjon. A családleány egészen magán kívül volt örömben, s halásan biztosította a szép fiatal hölgyt, hogy nagyon fog vigyázni és mindenesetre átszolgálatja a levelet az illető urnak. Judith még néhány barátságos szót intézvé a leányhoz, ismét oly csendesen távozott a folygön keresztül, mint a hogy jött.

Már egészen besötétedett és Judith még sem állhatta meg, hogy néhány percnyi pihenőt ne tartson a vén tölgy alatt, mely annak idején találkozási he-

lyül szolgált Brookeal. A mély homály és csend szinte jól esett Judithnak, s miután gondolta, hogy még elég ideje lesz az ebédhez való előkészítés, nem is igyekezett magát a visszaemlékezésnek varázsa alól kiragadni.

Hirtelen rondsíkvilág derészt fogta el, szíve hangosan dobogni kezdett, s ő elfeledett mindent, az új barátokat, a gazdagságot, a világot, s csak egyet látott, egy férfit, ki alig öt-hat lépésnyire előtte a bokrokól a tisztásra lépett.

A: alak kétségen kívül Brooke volt. Az arcát természetesen nem láthatta, de a ruhák s a mozdulatok elárulták kiletét.

— Brooke! Egyetlen drága Brookeom! Jer ide, hozzám! — kiáltá Judith. De szerető és vágyó szavaival egész más eredményt lön, mint ahogy azt Judith remélte. A férfi, bárki volt is, nem vette észre Judith sórt ruhába burkolt alakját, csak midőn ez már megszöált. Egészen megrettenve állt tehát meg néhány pillanatig helyében, s aztán gyorsan a bokrok közé ugrott és eltűnt.

Egék mit jeltetsen ez? Miért akarja Brooke velünk erővel elhítenni, hogy Amerikában van? Fel talán, hogy szerénykedésért fogok neki tenni, mert még mindig nem alapított saját otthonot nekem? Ez lenne viselkedésének meg-festése. Oh csak elmondhatnám a grófnak titkomat, ő tudná, hogy mit tegegnék. De hiszen mostan már megválttam, már nem vagyok szegény. Igen, de megígertem Brookenak, hogy engedélye nélkül nem fogok beszélni. Oh, Brooke, ha még egy-két napig folytatod ezt a bujdosít, megszegem adott szavamat ellenében.

Még néhány perczig tétovázott a fa alatt, korunkit férje nevet kiáltván, míg végre elhatározta magát, hogy vissza tér a kastélyba.

(Folytatása következik.)

hanem határos „rólok nélküli” a minnek rendszerint azon következménye, hogy elakad a tanítási ügyek. A pirkadó hajnal fénye dereng a népszelvényegyen, s előre szálló sugárnak melege lelkesültséggel tölti el a tanítók kebelét. Csak aztán annak tüze ki ne hamvadjon jobbaink kebeléből!

Rébusz.

Városi közügyek.

Vendéglők és kávéházak beosztása.

(Főkapitányi intézkedés.)

Arad szab. kir. város tekintetes közgyűlésének f. évi 19583-569 sz. a hozott határozata értelmében a kávéházak, elsősorú vendéglők (étkezési helyek) és sörcsarnokok névze a záróra f. évi nov. 15-től kezdve hatályon kívül helyezett, s annak megállapítása, hogy mely vendéglők és sörcsarnokok tartoznak az elsősorúak közé, főkapitányi hivatalom hatásköréhez tartozik, azon rendelkezéssel együtt, hogy azon kávéházakban, vendéglőkben és sörcsarnokokban, melyekre a záróra hatálya megszünt, botányok, vagy éjjeli csendzavarások fordulhatnak elő, az előbb érvényes záróórát 3-tól 6 óráig terjedőleg kötelezővé tehetem.

Melyekről, midőn a város közönségét s az illető illetékteljesítőket értesítem, a záróórát tekintetben tett rendelkezéseket a következőkben közzéírom:

I.

A záróra hatálya ki nem terjed a Pohl, Zemplényi, Vas, Grünvald (korzó), Pözl, Kmettykó J., Zóbel, Petrovics, Adam József, Weintner, Kmettykó Lajos, Huzó, Tefner, Wittmann János, Spielmann Adolf és Hecht-féle kávéházakra és

Pohl-Károly, Wittmann-Károly, Nagy Lajos és Pözl Vilmos-féle vendéglők, illetve sörcsarnokokra névze; — azonban a zenélés tekintetében még most is érvényben levő s a n. m. kir. belügyminiszterium által 1889. évi 20,993 sz. a. megerősített szabályrendelet 10. §-ában foglaltakhoz képest kávéházakban zenélés, fuvó hangszerek és dobbal egyáltalán tilos, egyéb hangszerekkel pedig csak éjjeli tizenkét óráig — vendéglőkben és sörcsarnokokban pedig az 1887-ik évi 30,106. számú belügyminiszteri záradékkal jóváhagyott szabályrendelet értelmében rész, fuvóhangszerek és dobbal éjjel előtti 11 óráig, egyéb hangszerekkel pedig éjjel után 1 óráig szabad.

II.

A Novotny Lajos, Schör Albert, Duffner Ferenc, Schreyer Ferenc, öv. Rodler Gyuláné, Schiffner Borbála, Brunhuber József, Czitranyi S., Hamedi Ferenc, Gömörly Gyula, Rózsa, Mátyás Mihály, Schreiner Antal, Vaszics György, Reisz György, Szabó Jakab, Spielmann Adolf, Knapp Károly, Prokuczei Venczel, Hartmann Jánosné, Striffler József, Thesz Károlyné, Spádi Károly, Tessits Lukács, Kresz Ferenc és Hez Odón-féle sörcsarnokok és vendéglők névze az üzleti záróra éjjel után 1 órában, a zenélés pedig rész fuvóhangszerekkel éjjel előtti 11, a más hangszerekkel éjjel 12 órában állapították meg.

Megjegyzendő, hogy a vendéglőkben levő csapszékkekre s közönséges ivó helyiségekre ezen záróra-kedvezmény ki nem terjed.

III.

Az itt nem nevezett többi vendéglők, kocsma- és ivóhelyiségek névze az éjjel előtti 11 órában megállapított záróórát 3 órai nyitási idő s a fentebb idézett 30,106 sz. a. regale-kötelezett italmérésekre névze érvényben álló szabályrendelet 21. §-a rendelkezéséhez képest továbbra is érvényben marad, illetve azokra névze a záróra eltörlése iránti közgyűlési intézkedés ki nem terjed.

Felráértések s netáni kollektívák kiküldetése végett még megjegyeztetik, hogy mind ama üzletekre névze is, melyekre a záróra hatálya ki nem terjed, a rendőri ellenőrködés érintetlenül érvényben marad s kellő utasítással láttam el a rendőri közölgéseket, miszerint azon üzletekre is, különösen az éjjeli órákban többször ellátogatva, ott a netáni megforduló kétes jellemű egyéneket s különösen tiltott szerecsenjátékokat ellenőrzék, illetve a visszaélések eljét vögék, s nekem-minden észlelt rendellenességet, vagy csendzavarást rögtön bejelentésnek, hogy az oty üzletekre névze, hol jelzett kihágások előfordulnak, a záróra névze szigorító rendszabályokat alkalmazhassák.

Arad sz. kir. város kapitányi hivatala 1890. év november 19.

Sarlot Domokos, főkapitány.

Táviratok.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 18. (Saját tud. táv.)

Elnök: Péchy Tamás.
Jegyzők: Rosner Ervin, Madarász József, Eszterházy Kálmán gróf.

A korináy részéről jelen vannak: Szapáry Gyula gróf, miniszterelnök, Csáky Albin gróf, Baross Gábor, Szilágyi Dezso, Wekerle Sándor, miniszterek.

Elnök az ülést megnyitja.

Münich Aurél a honvédelmi bizottság előadója betervezi a bizottság jelentését az 1891. évi unjonez-megajánlásról és az önkényesek tiszti vizsgájának eredményéről.

A napirend előtt felszólal Földváry

Miklós s Császár tegnapi vádjaira vonatkozólag kijelenti, hogy magatartását viselkedését illetőleg választóinak érdekeivel szemben soha Császártól utasítást kérni nem fog. (Helyeslés jobbfelől.)

Következik a napirend:

A közoktatásügyi tárca költségvetésének tárgyalása.

Vadnay Károly azt hitte, hogy ebből a vitából nem közoktatásügyi, de vallásügyi vita lesz. Hanem a kormányelnök és Csáky tegnapi nyilatkozatai teljesen eloszlatták ez iránt aggodalmait. A miniszter által kibocsajtott rendelet a törvény végrehajtására irányult s ezért őt csak köszönet illeti, mert kötelességét teljesítette. (Helyeslés jobbfelől.) Attér ezután szónok a közoktatás mai állapota az azt mondja, hogy a költségvetés fölött költségek nem elégségesek a kultúrrelőlk megvalósítására. Ha igaz az, hogy Magyarország jövője — miként Eötvös mondotta — kultúrkerés, úgy igaz az is, hogy a kultúrrelőlk megvalósítására ez eszközök nagyon kicsinyek. Tudja ő, hogy a miniszter a kultúra érdekeit nagyon a szívén viseli, hiszen tanúsítja az egyetemi tanárok fizetésének rendezése, a tanítók nyugdíjintézetének rendezése s még sok más. De kevésnek mondja szóló azt, amit a miniszter a kisegítő tanárok érdekében tett. Ha a helyettes tanárokbá meg volna a remény arra, hogy három év múlva rendes tanárokká nevezetnek, akkor hallgatással tűrnék sorsukat. Azt mondják ugyan, hogy e segédtanárok mellékeresetre tehetnek szert. De éppen ezt kell megelőznünk, mert azok a tanárok, akik mellékeresetre vannak utáiva, nem szentelhetik magukat teljesen hivatásuknak. Elképedve, rossz díjazás soha sem szolgálhat buzdításul. A javadalmazás nagy emelése szükséges e célra, nem pedig 200.000 frt, amennyit a miniszter a budgetbe fölvetett. Abban a reményben, hogy ez be fog következni, elfogadja a költségvetést. (Zajos helyeslés jobbfelől.)

Győrffy Gyula: Miután a közoktatásügyi tárca keretében az elkeresztelések ügye is fölmerült, kénytelen ahhoz hozzá szólni. El van ragadtatva a miniszternek tegnapi férfias nyilatkozatától, mely mármár az igazság látszatát kölcsönözta rendezésnek. De a miniszter kiindulásponja nem az igazság volt s ezért kényült érveit megingatni. Kérdi a minisztertől, hogy van-e neki joga oly büntetést szankcionálni, melyet a törvény perhorreskál. Ma már amikor a XIX-ik század vége felé hajlik, a szülők természeti jogaiba beavatkozni nem szabad, a megoldás a polgári házasság, a szabad vallásyagorlat. A miniszter maga avatkozott egy olyan állítólagos jogszerelembe, melybe beavatkozni csak a szülők joga. A szülő kérteti számon gyermekét s emelhet ilyen ügyben panaszt, de soha sem a miniszter. Mit tartozik az a miniszterre, hogy az anyakönyvek miként vezetettek; csak hitelesnek kell lenniök s a hiteles vezetésre a lelkeszek kötelezve vannak. Ő soha egyetlen panaszt a szülők részéről nem hallott, hogy gyermeküket hova keresztelték.

Győrffy pártja helyeslése közt folytatta beszédjét.

A ref. egyház segélye.

Budapest, nov. 19. (Saját tud. táv.) A 48-as párt részéről a vallás és közoktatásügyi költségvetés tárgyalása folyamán Ugron Gábor, vagy a pártunk egy másik tagja javaslatba fogja hozni, hogy a ref. egyháznak az állam részéről élvett 65,000 frtnyi segélyt 100,000 frtra emeljük fel, hogy a nevezett egyház ezáltal ne legyen kénytelen más-nemű segélyt igénybe venni.

A hercegprímás otthon.

Budapest, nov. 19. (Saját tud. táv.) Simon János bíboros hercegprímás ma reggel 8 órakor az osztr.-magyar államvasút futárvonatával Budapestől visszautazott székhelyére Esztergomba.

Naptár.

November 20. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Val. Bód. — Protestáns naptár: Jolánka. — Görög-keleti naptár (nov. 8.): Mihály angyal. — A nap két 7 óra 3 perceskor, nyugszik 4 óra 18 perceskor.

Időjárás.

Légnyomás: reggel 7 órakor 772.1 mm., délután 2 órakor 773.1 mm. Hőmérséklet: reggel 7 órakor 9°, 11 óra délután 2 órakor 9° + 4.3°. Szél irányja és ereje: reggel 7 órakor N. 2. délután 2 órakor N. 5. — Felhőzet: reggel derült, délután derült. Csapadék az utóbbi 24 órában: 0 mm.

HIREK.

— Erzsébet királyasszony nevenapja alkalmából tegnap a minorita-atyák templomában ünnepies mise volt, melyen a hatóságok és kir. hivatalnokok testületileg részt vettek. Jelen voltak: Salacz Gyula polgármester a városi, Szathmáry Gyula alispán a megyei tisztikar élén, továbbá Otrubay Károly királyi törvényszéki elnök a törvényszéki bírákkal, Krausz József kir. pénzügyigazgató a kir. pénzügyi tisztviselőkkel, Szabó József a képezde tanáraival,

Stvertoczky Elek a jószágigazgatóság tisztviselővel, sat. A honvéd tisztikar is szép számban jelent meg Kerner őrnagy vezetése alatt. A templom hajóját teljesen megtöltötte a közönség. A misét főt. Ballay Adám házfőnök szolgáltatta fényes segédlettel. A városi középületeken nemzetiszínű lobogót lengtetett a szél.

— Előkezület Koch találmányához. Pozsgay Lajos dr főorvos közelebb körlevélet intéz Aradváros összes orvosaihoz, melyben felhívja őket, hogy az orvosi hivatalnál jelentsek be tudó-betegeik nevét, foglalkozását, lakását és azt, hogy mióta szenvednek e betegségben. E statisztikára azért van szükség, hogyha Koch felséges találmánya a város által alkalmazásba vétetik, a beoltás az orvosi hivatalt teljesen felkészülten találja.

— Betiltott zenedeli előadások. Tisch Mór dr kerületi orvos jelentése alapján a városi egészségügyi bizottság betiltotta a zenedobban az előadásokat, miután a házbán differtisz beteg van.

— Betegek jelzése. Pozsgay Lajos főorvos tárg alásokat folytat Sarlot főkapitánnyal a tárgybán, hogy a városban az oty házak ajtaját, hol ragályos betegségben szenvedők vannak, vörös papírral megjelöljék, ez által intvén óvatosságra a közönséget.

— A „Kölcsey-Egyesület” választmánya ma, csütörtökön, délután 5 órakor az egyetemi helyiségben (polgáriszkolai épület, földszint, jobbra) rendkívüli választmányi ülést tart, miről a választmány tagjai azon kérelemmel érestittek, hogy az ülésen lehetőleg teljes számban megjelenjen a közönség. Tárgyszor: 1. Előki megnyitás. 2. A mult választmányi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése. 3. Jelentés a pénztár állásáról. 4. A lakosok közötti közeledés megírult tüküri tisztség betöltése iránt intézkedés. 5. Jelentés a beküldött adományokról. 6. Jelentés a felolvások tárgyában tett intézkedésekről. 7. Jelentés a Zichy-féle képek sokszorosítása tárgyában tett intézkedésekről. 8. Indítványok. 9. Uj tagok felvétele.

— A mácsai falkavadásztársaság mai meeteje az Ella-majornál lesz délelőtt 11 órakor.

— Másodéves önkényesek. Az új védő-törvény első esztendeje lejárt szeptember végén s most már alkalmazásban van az intézkedés, hogy aki nem tette le a sikerrel az első év után a tiszti vizsgálatot, még egy évig kénytelen szolgálni. Az új törvény azzal a hatással minden-esetre volt az önkényesekre, hogy sokkal többen álltak ki sikerrel a tiszti vizsgálatot.

— A jegyzői vizsgák Arad megye jegyzői vizsgálati bizottsága előtt tegnap vette kezdetét az írásbeli vizsgával. Ma a szóbeli vizsgák fogják megtartani.

— A jövő évi sorozás. Az 1891. évi unjonezillatásra Fejérváry br. honvédelmi miniszter rendeletet adott ki, mely szerint a jövő évre az 1870., 1869. és 1868. években született hadkötelesek hívandók sorozásra. Az összeírás részeit anyakönyvi kivonatok, részint jelentések, részint pedig a közönségi előjárók által eszközöndő nyomozások alapján fogantatoandó. Az 1891. évi unjonezillatáshoz szükséges A) és B) állítási lajstromok, valamint az ugyanazon évi unjonezillatásnál az első korosztályt képező 1870. évb. született állításkötelesekről szerkesztendő C) állítási lajstrom, mely utóbbi nemcsak az 1891., hanem az 1892. és 1893. évi unjonezillatások alkalmával is a sorozó bizottság hivatalos eljárásánál alapul fog szolgálni, a védő-törvény utasítás I. részéhez csatolt 10. sz. minta szerint és az idézett utasítás 36., 37., 38. és 39. §-ában foglalt szabályok pontos megtartásával szerkesztendő és készítenő el az 1869. és 1868. évb. születésű és a jövő évben már a második, illetőleg a harmadik korosztályt képező állításkötelesek névze pedig azon C) lajstromok lesznek használandók a jövő évi unjonezillatás alkalmával, amelyek mult 1888. év okt. hó 8-áról 43,000 szám alatt kelt körrendelet 5. pontja értelmében szerkesztettek. Amennyiben az előbbi védő-törvény értelmében ideiglenes fölmentés utján a póttartalék nyilvántartásába, illetőleg a honvédség nyilvántartásába juttott oty védőkötelesek fordulának elő valamelyik sorozójárában, kiknek hadképessége tekintetében, az 1889. évi augusztus hó 23-áról 83,500 szám alatt kelt körrendelet 11. pontjához képest, az 1890. évi főorvosok alkalmával sem hozottat végleges határozat, ezek — ha az 1860. évről az 1863. évig beszárolag született védőkötelesek korosztályába tartoznak — a jövő 1891. évi főorvosok alkalmával vizsgálándók meg a sorozó bizottság által.

— A színház pénztárnál már kapható a Kövessi-Barna „Florinda” operett dalszövegeinek füzet, csinos kiállításban. — Majdnem besorozott leány. Furcsán járt a sorozásra hívással L. A. aradi polgár. Felhívást kapott, hogy L. Alojzie nevű fiat. jelentse be, mert sor elé fogják állítani. L. megjelent a katonai ügyosztálynál és elmondta, hogy van ugyan neki egy fia, de az oty fiatal, hogy még nem állhat sor alá. A törvény azonban követelte tőle Alojzie nevű fiat. L. váltig bizonyozott, hogy Alojzie nem fia, de leány, nem hitték neki. Kénytelen volt sepe, 19 éves lányt keresetlő levéllel, bávával, mindennel együtt felvinni és megmutatni, hogy a keresett fia csakugyan leány. Minthogy a leány gyönyörű, alig akarták őt kieszeríteni a hadserg köteleseiből.

— A pécskai dalkör igen sikerültnek ígérkező halgversenyét folyó hó 22-éről el kellett halasztani 24-ére, miután Nyilassy Mátyásnak 22-én a színházban van dolga. Tegnap egy két tagu deputáció — Bedrich János orvos és Antal Antal kir. telekkönyvvezető — jártak

Aradi Gerő direktornál a dalkör nevében, kiknek a direktor megígérte, hogy 24-ére el fogja bocsátani a halgversenyre Nyilassy Mátyást és Dayka Balázst.

— Kerelem. Egy aradi szállodában, hol szép szobalány szokta a vendégek reggelijét az egyes szobákba felhordani, a következő feliratot függesztette ki a vendéglős:

„A t. vendégek kéretnek a szobalány-nal a lépcsőkön nem nyajaskodni, mert ezal igen sok kávé szerviz török.”

— Születtek meghaltak. Arad város területén a mult hét folyamán született 14 fi, 8 nőnemű, összesen 22 gyermek, a születések évi aránya 28.7 pro mille. Meghalt 10 fi, 12 nőnemű, összesen 22 egyén, a halálozás évi aránya 28.7 pro mille,

— Arlettés a városnál. A város gazdasági szék folyó november hó 27-én arlettést tart a város részére 1891. évre szükséges papiranyagok szállítására névze.

— Elkobzott gesztenye. Egy aradi kereskedő üzletből 3 métermáza rossz gesztenyét kobozott el a rendőrség az orvosi hivatal megkeresésére.

— Utóállítást tartanak az aradi várbán ma számos aradmegyei unjonezotfogóknak elővezetni.

— A város szegényügyi bizottsága tegnap este ülést tartott Sarlot Domokos főkapitány elnöklete alatt. Az ülésen tisztán segélyezésre ügyeket intéztek el.

— Az aradi közúti vaspálya forgalmi kimutatása. Szállítattott 1890. nov. 1-től 15-ig 15165 személy, bevétel 1491 frt 15 kr. Szállítattott 1889. nov. 1-től 15-ig 15030 személy, bevétel 1484 frt 45 kr. Szállítattott 1890. nov. 1-től nov. 15-ig 3505270 kilogramm teher, bevétel 1417 frt 75 kr. Szállítattott 1889. nov. 1-től nov. 15-ig 2453050 kilogramm teher, bevétel 1014 frt 35 kr. Szállítattott 1890. január 1-től nov. 15-ig 326890 személy, bevétel 31713 frt 35 kr. Szállítattott 1889. január 1-től nov. 15-ig 303028 személy, bevétel 29470 frt 85 kr. Szállítattott 1890. január 1-től nov. 15-ig 68583530 kilogramm teher, bevétel 27966 frt 08 kr. 1889. január 1-től nov. 15-ig 54556280 kilogramm teher, bevétel 22572 frt 87 kr. Arad, 1890. november 17-én.

— A tudóvész gyógyítása. Berlinben Gerhardt professzor kedden délelőtt klinikai előadásán Koch találmányával foglalkozott. Az előadás voltaképp az orvosvendégeknek szólt volna; de a külföldi orvosok oty sokaságban tördültek az új evangéliumot hallgatni, hogy az egyetem tanulóknak alig juttott hely. Ember ember hátán állott a kis hallóteremben és igazán arczának verejtékével leste az igét. Gerhardt professzor határozottan hiszi, hogy a kezdő tudóvészt Koch eljárása meggyógyítja. De arra int az orvosokat, hogyha megrogzótt tudóvész ne próbálják az új szerrel kúrálni, mert abból a betegnek nagyobb kára lehet, mint haszna.

A részletek nem tartoznak a hírlapolvasó nagy közönség elé. Annnyit azonban elmondhatunk, hogy mentől nagyobb a tudóvész történet pusztulása, annál erősebb a reakció, melyet Koch szere előidéz, vagyis igen lefogott, gyöngye betegeken a hatás végzetes lehet. E véleményben mindazok osztoznak, akik eddig a dolognak ez oldaláról szóltak; és a legnagyobb óvatosságra intik az orvosokat. — Gerhardt professzor bemutatott több karakterisztikus esetet is, így egy betegét, a kinek a nyakán eddig gyógyíthatatlan gumókóros daganat van; a két milligrammos befűcskedés után olyan reakció mutatkozott rajta, hogy gyógyulást lehet remélni. Kedvező az eredmény egy betegnél, ki a tudóvész első stádiumában szenved. Egy emberen az eljárás diagnózis céljából alkalmazták; minthogy nem mutatkozott rajta reakció, bizonyos, hogy ez embernek tudóvésze nincsen. Gerhardt professzor végül kijelentette, hogy nem szabad nagyon elbizakodni a Koch-féle orvoslás egyszerűségében. Ellenkezőleg igen gondos és lelkiismeretes orvosi albanásra van szükség, ha az új szert alkalmazzuk.

— Hiresztelők a király állapotáról. Bécsből jelentik, hogy az ottani rendőrségnek sikerült kinyomozni azon hamishírek terjesztőit, melyek egy héttel ezelőtt a király állapotáról szállongtak és minden felé nyugtalanságot keltettek, melyek egész Aradig is lejtettek hírtelenében. A hamis hírschapschy István kereskedő-segédetl ered, ki egy sechshausi fűszerkereskedésben szolgált. Ez a Schapschy azt a rossz tréfát követte el, hogy Maroz Frigyes lakatos tanoncznak elbeszélte, hogy a király nagyon megbetegedett. A tanoncz aztán elmondta a hírt gazdjának Schittka lakatosnak, ki elment a hietzingi vendéglőbe és ott több kocsi megkérdezett, nem hallottak-e erről a hírről valamit Bécsben. A kocsiok aztán a hírt Bécsben tovább adták és így került bele a lapokba. Az állír terjesztőjét felelősségre fogják vonni.

— Aradi doktor Berlinben. Verner Miksa dr. ki mint orvos eddig a híres „Wienner allgemeine Krankhaus”-ban volt alkalmazva, Aradon kíván letelepedni, előbb azonban Berlinbe megy Koch találmányának tanulmányozása végett.

— Rövid hírek. A bradbánya városa oty pénzszarva juttott, hogy tisztviselőit sem tudta legutóbb kifizetni és 3000 frtos váltókölosont vett föl. — Kereszt közönségben Juakovics Sámuel 17 éves zsidó házi tanító agyonszúrta egy Dudas Pál nevű fút, ki az utcán eléje állt és inzultálta: a fiatal gyilkos aztán maga jelentkezett a csendőrségnél. — A magyar tengerparton a kolera miatt augusztusban életbe lépett vesztégtintési rendszabályok megszűntek s a Vörös-tengerről érkező hajók csak szí-

goru orvosi vizsgálat alá vétettek. — Sorokarsóny Szeleczkyné, a plébános gazdaszonya, ki már jobban van, határozottan állítja, hogy Raffai Nagy Lajos és Fejleszt István követék el a minapi rablójelköltséget. — Beszterczén négy katoná az utcán megrohanta és vesélyesen összevagdalta Közégházy rendőrkapitányt; Szentován egy Markovics nevű gazda féltékenységből agyonszúrta a nejét; Földra közönségben pedig az új pap ellen lázongó oláhok szembeszálltak a csendőrökkel, kik végre rálöttek a tömegre s hat ember meghalt, huszónhárom megsebesült.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— Szindarab Kochról. Mint értesülünk, az aradi szinpadon közelebb egy vigjátékot adnak elő, melyben Koch tanár felséges találmányáról van szó. A darab címe „A tudósok” és L a n c z-H o r n y á k Viktor aradi hírlapíró írta, átengedve azt jutalomjátékul barátjának Rózsa Dezsőnek (Rózsaági Antal író fia). A darabban két tudós szerepel, akik kísérleteznek valami felett. Egy poéta fondorkodása folytán (egy szerelmes pár érdekében teszi) a kísérlet oda üt ki, hogy a két tudós feltalálja azt, amit egyáltalán nem keresett: a tudóbetegség gyógyítását, még akkor híre sem volt Koch tanárnak, s csak annyit tudott a világ, hogy Németország tudósokat küldött ki a Ganges szent vizéhez a bajt tanulmányozni. A két tudós egészen elvakul az óriási felfedezésre: megmenteni egy-egy évben 20 millió embert! Végül a turpiság közül s a tudósok le vannak verve, míg a szerelmes párok, kiket a találmány bukása egyesített, örülnek. Ekkor érkezik a tudószokhoz Koch felfedezése. Felelik, hogy mily nagy dicsőségtől estek el ök, csak azt veszik, hogy a nagy mű mégis sikerült, hanem az ő révökön is, és a glóriát Koch tanárnak ítélik oda. A tudósok nagy-szerűsége, de egyszersmind félszeg volta, a mozzgalmas szerelmi jelenetek a tudományok között, kaczagató helyzeteket teremtnek. A darabot Aradi Gerő szinigazgató már átadta Somló Sándor főrendezőnek átoltvasás végett.

Közgazdaság.

Vegyes közlemények.

Budapesti gabontözsde.

November 19.

Amerika 2/4 centtel olcsóbb, gyenge kínálat, gyenge vételkör, csendos irányzat, 10,000 méter-máza forgalom, változatosan árák.
Tavaszi buza 7.97-98; kukorica 6.28-6.29; zab 7.32-7.35; 1891. évi repesz

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és érték-tözsden.

Budapest, 1890 november 19.

Magyar aranyárjárdék 4%	101.-
„ papírjárdék 5%	98.90
„ vasuti kölcsön	—
„ keleti vasuti államkötvény, I. kibocs. ..	—
„ „ „ II. „	—
„ „ „ III. „	110.-
„ földterhermentési kötvény	—
„ záradékkal	—
„ földterhermentési kötvény	—
„ záradékkal	—
„ földterhermentési kötvény	104.-
„ záradékkal	—
Magyar nyelvény-sorozatgyűlési kötvény ..	138.50
Tízszázalékos és szegedi sorozatgyűlési ..	127.50
Osztrák járdék papírban	88.-
„ „ „ „ „	88.25
„ „ „ „ „	107.25
1860-iki Államsorsjegyek	137.-
Osztrák-magyar bankrészevény	982.-
Magyar hitelbank-részevény	347.-
Osztrák hitelintézet-részevény	293.-
Ezüst	—
Cs. és kir. arany	5.47
20 frankos arany (Napoleon-d'or)	9.15
Német birodalmi márká	56.80
London	116.-
20 márkás arany	136

Aradvárosi

Évadábrlet
52. szám.

színház.

Havibérlet
szűnnet.

Csütörtökön, 1890. november 20-án:
♦♦ ANGYAL ILUS jutalomjátéka. ♦♦

D O R A.

Társadalmi színmű 5 felvonásban. Írta: Sardou V. Franciaából fordította: Huszár Imre.

SZEMÉLYEK:

Van der Kraft	Bécs
Maurillac André	Somló
Faverolle	Szilágyi
Tekli	Péchy
Toupin	Tölpczai
Stramin	Rózsa
Godefroy	Czakó
Lartigo	Palotai
Antal	Korcsok
Le Humeaux	Köröndi
Dominique	Szabó J.
Rio Zares, marquisné	Bácsné
Dora	Angyal Ilus
Zitka grófné	Arányi Bella
Bariatini hercegnő	Havas Aranka
Mia	Takács Jolán
Éon	Kourád Irén
Valtamirné	Farkasné
Mathild	Szarkas Lina
Buisson	Erdélyi
Kerjelson	Kassay
A hercegnő inasa	Szabó K.
Faverolle	Kerekes

Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Felelős szerkesztő: Vászárhelyi Béla.

